

Het Europees Verkiezingsmanifest Partij van de Arbeid
(Vastgesteld op het congres van 12 en 13 december 2003)

(Dit manifest is op basis van een advies opgesteld door een commissie bestaande uit Ruud Koole – voorzitter commissie -, Ieke van den Burg, Jet Bussemaker, Gert-Jan Koopmans, Alvaro Pinto, Maria Scali, Frans Timmermans, Egbert de Vries, Anne Graumans secretaris)

Een Sterk en Sociaal Europa

Inleiding

Het Europees Parlement (EP), waarvoor op 10 juni 2004 verkiezingen worden gehouden, is de "Tweede Kamer" van Europa. Het bestaat al sinds 1952 maar wordt pas sinds 1979 rechtstreeks door de burger gekozen. Het EP heeft momenteel 626 leden, waarvan 31 uit Nederland. Als gevolg van de uitbreiding van de Europese Unie met tien nieuwe lidstaten (Als alle parlementen van de huidige vijftien lidstaten het verdrag goedkeuren, wordt de unie op 1 mei 2004 uitgebreid met Polen, Hongarije, Tsjechië, Slowakijë, Estland, Letland, Litouwen, Slovenië, Malta en Cyprus) stijgt het totaal aantal leden naar 732. Nederland moet vier zetels inleveren en komt uit op 27 leden.

Tot begin jaren negentig waren de bevoegdheden van het EP uiterst beperkt. Het EP had op de meeste terreinen alleen een adviserende rol. Met het Verdrag van Maastricht (1992) en de daarop volgende Verdragen van Amsterdam (1997) en Nice (2001) kwam daar verandering in. Het EP werd medewetgever, samen met de Europese Raad van Ministers. De Raad is een soort Europese Senaat en bestaat uit de vertegenwoordigers van de 15 EU-lidstaten. De meeste Europese wetgeving kan alleen worden aangenomen als zowel het EP als de Raad ermee instemmen.

Het EP bestaat net als nationale parlementen uit fracties. De huidige zes PvdA-Europarlementariërs maken deel uit van de fractie van de Partij van de Europese Sociaal-democraten, de PES. De PES-fractie is met haar 175 leden de op één na grootste fractie in het EP. In de meeste gevallen volgen de PvdA-leden bij stemmingen het stemadvies van de PES-fractie, dat in fractievergaderingen wordt besproken en vastgesteld. Soms wijkt de PvdA af van het PES-standpunt. De PvdA heeft zich de afgelopen periode bijvoorbeeld sterk verzet tegen de Europese landbouwsubsidies. Ook stemt de PvdA soms afwijkend als "typisch Nederlandse" onderwerpen aan bod komen, zoals het beleid ten aanzien van softdrugs.

Zowel binnen het EP als tussen Raad en EP moeten compromissen worden gesloten. Dit verkiezingsprogramma geeft aan wat daarbij de inzet van de PvdA zal zijn. De gezamenlijke sociaal-democratische Europese partijen zullen in het voorjaar van 2004 een Europees verkiezingsmanifest vaststellen, geïnspireerd door het rapport Rasmussen van de PES partij en fractie dat een breed Europees antwoord geeft op de globalisering. Ons Nederlandse verkiezingsprogramma is daarvoor een voorzet en een nadere invulling. Over de bereikte resultaten zal de PvdA-delegatie in het EP regelmatig verantwoording uitbrengen, onder meer door middel van een jaarverslag, (elektronische) nieuwsbrieven en de website (<http://www.pesdelegatie.nl>) en wekelijkse werkbezoeken in Nederland.

Bij de verkiezingen voor het Europees Parlement in juni 2004 kunnen de Nederlandse burgers zich uitspreken over belangrijke zaken die hen direct raken. 'Europa' mag soms op een 'ver van mijn bed show' lijken, het is dat in werkelijkheid niet. Nederlanders weten dat wanneer zij zich opwinden over de dure Euro of over het gebrek aan een krachtige Europese buitenlandse politiek, zoals ten tijde van de Irak-oorlog. Burgers vragen zich tegelijkertijd af wat de Europese Unie betekent voor de

pensioenen en wat de komst van nieuwe lidstaten uit Midden- en Oosteuropa zal inhouden voor hun baan. En wat is het gevolg van open grenzen met die landen voor de eigen veiligheid?

Nederlanders weten ook hoeveel voordeel ze van Europa hebben. Bijvoorbeeld: geen urenlange paspoortcontroles meer aan de grenzen tussen lidstaten van de Europese Unie. En op vakantie niet meer de noodzaak om geld te wisselen of voortdurend bedragen te hoeven omrekenen. Maar de zorgen over wat Europa in petto heeft, bestaan evenzeer. De Partij van de Arbeid neemt die zorgen zeer serieus. Niet door gemakkelijk te roepen dat alles wat Europees is niet deugt. Nederland met zijn open economie dankt zijn welvaart en werkgelegenheid voor een belangrijk deel aan de open grenzen binnen Europa. Nederland heeft Europa nodig. Ook voor de stabiliteit en veiligheid. Dat was zo na de Tweede Wereldoorlog en later opnieuw na de val van de Berlijnse Muur. Maar het Europa dat we nu willen moet meer zijn. Meer dan munt of markt.

De PvdA wil graag een modern Europa dat ook opkomt voor de sociale belangen van de mensen die er wonen; een Europa dat bijdraagt aan de veiligheid van haar inwoners; een Europa dat er voor zorgt dat het milieu niet het kind van de rekening wordt; een Europa dat internationale solidariteit met arme landen in de praktijk serieus vorm geeft, zijn internationale verantwoordelijkheid neemt en niet blind vaart op Amerika. Een Europa, kortom, dat meer is dan het Europa van liberalen en conservatieven dat niet veel verder gaat dan grote vrijheid voor de markt en waarin sociale rechten voor de burger op een laag pitje staan. De fundamenten van dat Europa zijn vrede, veiligheid, mensenrechten, democratie en welvaart. Elke aantasting van die fundamenten moet door sociaal-democraten krachtig worden bestreden.

Binnenkort kan de burger, wanneer (de kiezers in) de lidstaten daarmee instemmen, in Europa over een volwaardige Europese Grondwet beschikken die ook een politieke en sociale dimensie heeft. Inwoners van de EU kunnen zich daarop beroepen. Tegelijk weten we dat de Europese Unie zich niet met alles kan en moet bemoeien. Nederlanders moeten zelf vorm kunnen blijven geven aan de inrichting van hun eigen samenleving, bijvoorbeeld op het terrein van onderwijs of van zorg.

Waar de PvdA voor een Europese aanpak kiest, geven wij aan waarom dat nodig is. Zo kunnen we op het wereldtoneel alleen nog iets betekenen als we het als Europeanen samen doen. De criminaliteit kunnen we niet meer in ons eentje aanpakken, nu de grenzen zijn verdwenen. Het asielp probleem kan alleen Europees worden opgelost en de economische concurrentie met de rest van de wereld kunnen we alleen maar aan als we ons op Europese schaal organiseren. Zoals de Europese overheid nu is georganiseerd, is zij niet in staat slagvaardig te opereren, zeker niet met 25 of meer lidstaten. Om het vertrouwen van de Europeanen te winnen, moet duidelijk worden wie wat doet in Europa. Wat pakt de Europese overheid aan en wat gaan we gewoon zelf doen in Nederland? Want er is geen enkele reden iets Europees aan te pakken als we het nog goed in eigen land voor onze burgers kunnen regelen. Dat levert Europees alleen maar meer bureaucratie op. Alles wat beter nationaal geregeld kan worden dan Europees, doen wij nationaal. Alles wat beter Europees geregeld kan worden, doen wij Europees. Het moet dan gaan om vraagstukken die niet meer in eigen land op een (sociaal) verantwoorde wijze zijn op te lossen. En als we besluiten dat Europa iets moet doen, moeten we ook zeker weten dat onze belangen voldoende aan bod komen, dat wat er gebeurt transparant is en democratisch controleerbaar. De Europese burger moet erop kunnen vertrouwen dat de Europese overheid doet wat nodig is, niet meer en niet minder. Als dat duidelijk is en bovendien altijd inzichtelijk kan worden gemaakt dat een parlement alles goed controleert, of dat nu in Brussel zit of in het eigen land, kan het vertrouwen in de overheid weer groeien.

Maar Europa is meer dan alleen een instrument, een overheid. Zij is ook een waarde op zich: een identiteit gebaseerd op democratie, vrede en stabiliteit. Wanneer respect voor de eigen nationale

identiteit gekoppeld wordt aan het besef van een gemeenschappelijke lotsverbondenheid van alle Europeanen, dan weet de burger zich gelijk Nederlander en Europeaan.

Aldus wil de PvdA bijdragen aan een sterk en sociaal Europa. Dit streven wordt hierna in 9 paragrafen nader uitgewerkt.

1. Een Europese Unie voor een betere wereld

De PvdA wil dat de Europese Unie (EU) een belangrijke rol speelt op het wereldtoneel. De internationale veiligheid en de strijd tegen het terrorisme, maar ook de directe veiligheid van de Europese burgers, vragen daar om. Als economische grootmacht van binnenkort 25 landen moet de Unie haar invloed aanwenden om de internationale rechtsorde te versterken en de strijd aan te gaan tegen armoede, onveiligheid en verdrukking. Dat kan door in de internationale politiek zoveel mogelijk met één mond te spreken. Door de Europese markt open te stellen voor ontwikkelingslanden. Door krachtig op te treden tegen mensenrechtenschendingen en onveiligheid en vóór democratie en stabiliteit. Door de internationale instellingen te moderniseren. Economische en politiek samenwerking zijn daarvoor belangrijke middelen, net als effectief gebruik van diplomatieke en slimme sancties en desnoods, mits goedgekeurd door de Verenigde Naties, militaire middelen. Zo ontstaat een Europese Unie die uit principe - maar ook uit eigen belang - democratie en mensenrechten, stabiliteit en economische ontwikkeling wereldbreed bevordert. Europa moet in de internationale verhoudingen een betrouwbare partner van de Verenigde Staten blijven, maar ook in staat zijn om zelfstandig op te treden wanneer dat nodig is. Dat moet ook de agenda zijn van de toekomstige Europese Minister van Buitenlandse Zaken.

Concreet:

- a. Bij belangrijke internationale kwesties vinden er altijd consultaties in EU-verband plaats. Permanente en niet-permanente Europese leden van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (VN) bevorderen deze consultaties voorafgaande aan de besluitvorming in New York. Deze consultaties zullen worden gecoördineerd door de Europese Minister voor Buitenlandse zaken zoals voorgesteld door de Europese Conventie.
- b. De EU en de landen van de Europese Unie maken zich in de Verenigde Naties sterk voor modernisering van de organisatie. Inzet daarbij is een nieuwe gedragscode voor VN-lidstaten (over mensenrechten en het democratisch gehalte van het politieke systeem) en nieuwe expliciete en eenduidige VN-criteria voor militair ingrijpen in het geval van een (dreigende) humanitaire ramp of genocide of een bedreiging van de internationale veiligheid. Bij de noodzakelijke fundamentele hervorming van de Veiligheidsraad, zal de EU streven naar één vertegenwoordiging en naar een adequate vertegenwoordiging van ontwikkelingslanden. Leidraad bij deze en andere hervormingen van internationale instellingen, ook de Wereld Handels Organisatie (WTO), de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds, is meer effectiviteit een grotere doorzichtigheid én een grotere democratische controle voor de burger. Deze institutionele hervormingen, waaronder betere samenwerking tussen de WTO en VN-organisaties, moeten gepaard gaan met beleid gericht op armoedebestrijding en het verbeteren van de kans op ontwikkeling.
- c. Op defensiegebied bundelen de lidstaten van de EU hun krachten door onderlinge afspraken te maken over taakverdeling en militaire samenwerking. Binnen 5 jaar zijn snel inzetbare Europese eenheden voor internationale operaties, zoals het Eurocorps, volledig operationeel inzetbaar onder VN-mandaat (in o.a. Afrika en het Midden-Oosten). Nederland dient toe te treden tot dit Eurocorps. Er worden binnen de Europese begroting extra financiële middelen vrijgemaakt voor versterking van een EU-Navo vredesmacht. Uiteindelijk zal de EU over voldoende eigen capaciteit moeten beschikken om eventueel buiten de NAVO om VN-operaties uit te voeren.
- d. Exportsubsidies en importheffingen worden binnen 5 jaar gestopt, omdat ze nadelig zijn voor ontwikkelingslanden. Tegelijk zal de Europese Unie maximale druk zetten op de Verenigde Staten, bijvoorbeeld via WTO sancties, om haar exportsteun ook stop te zetten. Productiesteun aan Europese

boeren zal op zo kort mogelijke termijn volledig plaatsmaken voor inkomenssteun. Nieuwe afspraken in de EU moeten leiden tot het volledig openstellen van de Europese markt, voor producten en diensten uit Azië, Afrika en Latijns-Amerika. Stimulering en ontwikkeling van de gewenste productiemethoden in deze gebieden moet EU-beleid worden. Duurzaamheid en voedselveiligheid zullen daarbij leidraad zijn. De EU streeft in mondiaal verband niet naar ongebreidelde liberalisering, maar wil internationale regels opstellen die ontwikkeling waarborgen, sociale misstanden als kinderarbeid tegengaan en natuur en milieu respecteren.

e. Tussen de EU en een aantal Afrikaanse landen worden samenwerkingsverbanden opgezet op veiligheidsgebied. Er wordt gezamenlijk en onder VN-mandaat opgetreden in het Grote Merengebied.

f. De Europese Unie maakt afspraken met Afrikaanse landen over kwijtschelding van schulden, maar stelt daarbij politieke eisen met betrekking tot het democratisch gehalte van de betrokken landen en de bestrijding van corruptie. De vrijkomende middelen dienen aangewend te worden voor armoede bestrijding, scholing en verbetering van de volksgezondheid. Verstrekking van voorbehoedsmiddelen en voorlichtingscampagnes gericht op Aids-bestrijding worden eveneens gesteund. Daarnaast zullen de EU en haar leden alles doen ter vergroting van de middelen voor ontwikkelingssamenwerking conform vastgelegde internationale afspraken.

g. Ondersteuning van burgers en organisaties die voor democratie in de Oekraïne, Wit-Rusland, de Kaukasus en het Middellandse Zeegebied strijden, moet hoog op de Europese agenda worden gezet. Dit betekent onder meer dat actieve samenwerking en invulling van associatieverdragen alleen plaatsvindt met landen die zich aan democratische en mensenrechtenprincipes houden. Toetreding tot de Europese Unie vindt alleen plaats als aan alle criteria voor democratie, een goed en transparant gereguleerde economie, mensenrechten en rechtsstaat is voldaan. Deze voorwaarden gelden onverkort voor alle landen die willen toetreden tot de EU, waaronder Turkije

h. De nog op te richten Europese grensbewaking wordt ingezet tegen mensensmokkel, vrouwenhandel en grensoverschrijdende criminaliteit van buiten de Europese Unie. Deze inzet staat onder strenge controle van het Europees Parlement, en vindt zoveel mogelijk plaats in samenwerking met democratische staten buiten de EU.

i. De Europese Unie draagt bij aan vrede in het Midden-Oosten door actieve Europese diplomatie, economische samenwerking en militaire veiligheids garanties. Aan Israël en de Palestijnse Autoriteit wordt stationering van een EU/NAVO-vredesmacht onder VN-mandaat voorgesteld. De EU zal Israël en de Palestijnse autoriteit stevig aanspreken op hun verantwoordelijkheid ten aanzien van de mensenrechten en het optreden tegen terrorisme.

2. Een sterke en sociale economie: meer en betere banen

De PvdA wil een sterke en sociale economie in Europa. Een economie die de burger perspectief biedt en gericht is op duurzame groei, meer en betere banen en een hechte sociale samenhang. Daarmee onderschrijft de PvdA de doelstelling van een dynamische kenniseconomie, zoals die door de Europese Unie in 2000 in Lissabon onder leiding van de socialistische premier Guterres is geformuleerd (de 'Lissabon-agenda'). Meer en beter werk in de Europese Unie betekent 15 miljoen extra banen in 2010 in de huidige lidstaten van de Europese Unie. Zo is het in Lissabon afgesproken. Alles moet nu worden gedaan om het te realiseren, ook in Nederland. Zo kan een sociaal-democratisch antwoord worden gegeven op uitdagingen als de globalisering, de vergrijzing, snelle technologische veranderingen en migratie. De blik moet daarbij niet alleen gericht zijn op de

Verenigde Staten, maar ook op Azië en de opkomende nieuwe economieën. Europa moet deze niet willen imiteren, maar op eigen kracht vanuit de eigen sterke punten de concurrentie aangaan. De ontwikkeling van kennis, innovatie van producten en de verhoging van arbeidsproductiviteit staan daarin centraal. Maar minstens zo wezenlijk is dat zij gepaard gaan met een krachtig werkgelegenheidsbeleid en met een duurzaam stelsel van sociale zekerheid dat rekening houdt met de toenemende flexibiliteit en mobiliteit van de arbeid. Daarbij verdient de bescherming van de arbeidsomstandigheden waaronder werknemers hun werkzaamheden verrichten en de inspraak die zij daarover hebben nadrukkelijk hernieuwde aandacht. Dat hoeft niet altijd op Europees niveau georganiseerd te worden, maar Europa moet dat wel bevorderen. Daarom is het ontwikkelen van een samenhangend Europees macro-economisch beleid wenselijk dat investeert in de toekomst. Concurrentie tussen lidstaten is daarbij mogelijk en tot op zekere hoogte wenselijk, maar mag niet leiden tot uitholling van de 25 afzonderlijke stelsels van sociale zekerheid in de lidstaten. De laatste dienen zich wel te moderniseren.

Concreet:

a. Het macro-economische beleid van de Europese Unie moet gericht zijn op duurzame economische groei en werkgelegenheid. De Europese Centrale Bank (ECB) richt zich op prijsstabiliteit en heeft bewezen van de Euro een sterke en stabiele munt te kunnen maken. Het ECB-beleid moet echter, zeker in tijden van recessie, ook afgerekend worden op de effecten op de groei van de economie. De Europese afspraken over de begrotingen van de afzonderlijke lidstaten die zijn vastgelegd in het zogenaamde 'groei en stabiliteitspact' moeten gericht blijven op het bereiken van een begrotingsevenwicht, maar dienen ook economische groei en werkgelegenheid te bevorderen. De PvdA is daarom voorstander van het voeren van een Europees debat over het verbeteren van de criteria van het stabiliteitspact gericht op stabiliteit, groei en werkgelegenheid. De handhaving en toepassing van sancties op landen die de regels niet nakomen, dienen geloofwaardiger te worden ingericht onder andere door landen die de regels van het pact overtreden uit te sluiten van de beoordeling en besluitvorming over de tegen hen in te stellen sancties.

b. Europa heeft niet alleen private investeringen nodig. Ook overheidsinvesteringen bijvoorbeeld in netwerken en infrastructuur zijn hard nodig (denk maar aan verbindingen naar en binnen de nieuwe lidstaten). Zij kunnen bovendien de economische groei bevorderen. De Europese Investeringsbank kan daar impulsen aan geven en privaat kapitaal aantrekken.

c. Fiscale constructies om hoofdkantoren van ondernemingen aan te lokken, worden stap voor stap aan banden gelegd. De vennootschap- en winstbelasting worden door coördinatie in de Europese Unie binnen een redelijke bandbreedte gebracht. Daardoor moet worden voorkomen dat de nationale belastingheffing uiteindelijk alleen nog maar op inkomen uit arbeid zou gaan berusten. Belastingontduiking en 'belastingparadijzen' moeten stevig worden aangepakt.

d. De BTW is de belasting waarbij de Europese integratie het meest gevorderd is. Bij het stimuleren van werkgelegenheid in arbeidsintensieve sectoren is het wenselijk dat lidstaten de mogelijkheid wordt geboden deze diensten onder te brengen in het verlaagde BTW-tarief. Voorbeelden van diensten waarvoor dit zou kunnen gelden zijn o.a. fietsenmakers en kappers.

e. Europese regels en afspraken voor liberalisering en privatisering van diensten zoals de energie- en watervoorziening, post en telecom, transport, onderwijs en andere zaken die vroeger veelal alleen door de overheid geregeld werden, mogen de verantwoordelijkheid van de overheid voor de toegankelijkheid, kwaliteit, leveringszekerheid en betaalbaarheid van die diensten niet ondergraven. Het is van groot belang dat ook op Europees niveau die publieke verantwoordelijkheid wordt erkend en vastgelegd in een kaderwet als tegenwicht tegen de dominantie van uitsluitend concurrentieregels.

Nationale garanties voor deze diensten mogen niet in het geding komen door regels van de Europese Unie. Het mededingings- en interne marktbeleid moet in het algemeen verder kijken dan alleen de marktgevolgen, bijvoorbeeld bij kwesties van staatssteun of (grensoverschrijdende) concentraties en fusies. Ook bij het beoordelen van openbare aanbestedingen moeten milieu- en sociale voorwaarden volledig meegewogen kunnen worden in de afwegingen die nationale, lokale en regionale besturen maken. Overigens werkt de PvdA niet mee aan verdergaande liberalisering en privatisering van nutsvoorzieningen die in een basisbehoefte van de burgers voorzien

e. Voor een sterke Europese kenniseconomie is het nodig dat zowel de EU als de afzonderlijke lidstaten meer in onderzoek investeren. Hierbij gaat het niet alleen om publieke investeringen maar ook om een bijdrage van het bedrijfsleven. Overheid en bedrijfsleven investeren gezamenlijk in het opzetten van kennisexpertisecentra op het grensvlak van bedrijfsleven en wetenschap o.a. in de biotechnologie. De Europese overheid stimuleert activiteiten die vanwege schaalvereisten beter in Europees verband kunnen worden uitgevoerd. Via zogenaamde Trans-Europese centra voor onderzoek en ontwikkeling van bijvoorbeeld digitale netwerken wordt ondersteuning gegeven aan het midden- en kleinbedrijf, starters en lokale initiatieven met een grensoverschrijdend karakter. Fundamenteel onderzoek wordt gestimuleerd en niet ondergeschikt gemaakt aan de wensen van de markt.

f. De zogeheten 'Europese Onderwijs Ruimte' wordt versterkt. Dat betekent niet dat Europa nu het onderwijs in Nederland gaat regelen. Wat het onder meer wel betekent, is dat met spoed een eind gemaakt moet worden aan het niet erkennen van gelijkwaardige opleidingen en diploma's (nu wordt nog 50% niet erkend). Bureaucratie moet hierbij worden teruggebracht tot een minimum. Het betekent bovendien dat het makkelijker moet worden voor burgers om in een andere lidstaat een opleiding te gaan volgen. Het doel van een sterke kenniseconomie vereist dan ook politieke samenwerking op het gebied van onderwijs en levenslang leren. Daarin staan gezamenlijke ambities en doelstellingen centraal zoals: een diploma voor iedere schoolverlater, herkansingen voor drop-outs en recht om te blijven leren ook op latere leeftijd. De PvdA pleit ook voor in Europese uitwisselingsprogramma's (als 'Socrates', 'Leonardo da Vinci' en 'Jeugd') en vindt dat daarin meer aandacht moet komen voor het lager en middelbaar beroepsonderwijs. Het onderwijs in een vreemde taal zal moeten worden bevorderd en waar nodig door EU moeten worden gefaciliteerd.

g. De Europese afspraak van 1997, die sindsdien door de nationale overheden succesvol is nagekomen om de jeugdwerkloosheid aan te pakken, dient te worden voortgezet. We moeten vasthouden aan de belofte dat alle jongeren tot 23 jaar binnen 6 maanden werk of scholing aangeboden krijgen. De PvdA verzet zich tegen maatregelen om te bezuinigen op dit beleid, waardoor Nederland niet meer kan voldoen aan deze Europese afspraken.

h. In Europese arbeidswetgeving moet gestreefd worden naar het wegnemen van obstakels om tijdelijk of in vaste dienst overal in de Europese Unie arbeid te verrichten. Werknemers uit de nieuwe lidstaten van de Europese Unie die in oude lidstaten (zoals bijvoorbeeld Nederland) gaan werken, moeten onder dezelfde arbeidsvoorwaarden vallen als hun collega's in die oude lidstaten. Dat voorkomt oneigenlijke concurrentie op de arbeidsmarkt. Illegale arbeidsbemiddeling en tewerkstelling dienen op alle mogelijke manieren bestreden te worden.

j. Een vrije markt betekent vrij verkeer van werknemers. Obstakels voor het meenemen van opgebouwde sociale zekerheids- en pensioenrechten moeten worden opgeruimd; een betere coördinatie moet zorgen dat Europeanen die in andere Lidstaten (gaan) werken en /of wonen niet tekort gedaan wordt.

k. De gelijke behandeling van mannen en vrouwen in en buiten het arbeidsproces wordt door de Europese Unie met kracht bevorderd. De Europese Unie heeft op dit terrein een belangrijke positieve invloed gehad. Die invloed is nog steeds hard nodig, ook in Nederland (bijvoorbeeld ten aanzien van gelijke beloning tussen mannen en vrouwen en gelijke verzekeringspremies voor mannen en vrouwen). Gelijke behandeling mag niet beperkt blijven tot vrouwen ten opzichte van mannen. De Europese Unie dient een samenhangend pakket van non-discriminatie wetgeving en -beleid te ontwikkelen om een gelijke mate van bescherming te bieden tegen discriminatie op verschillende gronden, zoals sekse, ras of etnische afkomst, godsdienst of levensbeschouwing, leeftijd, handicap en seksuele gerichtheid.

l. Internationalisering van bedrijven en markten vereist beter toezicht en controle. Europese regelgeving over medezeggenschap over de grenzen wordt versterkt, zodat ondernemingsraden op Europees niveau beter kunnen functioneren. Het recht op informatie en consultatie dient ook in andere Europese regelgeving over vennootschapsrecht, goede bedrijfsvoering (ook wel bekend als '*corporate governance*') en financiële markten (o.a. in de overnamerichtlijn) stevig te worden verankerd.

m. Ten aanzien van de arbeidsmigratie moeten er Europese afspraken komen: lidstaten die het nodig en wenselijk achten op dit terrein een actief beleid te voeren bijvoorbeeld door middel van het hanteren van arbeidsmarktquota moeten dat kunnen doen op voorwaarde dat de lasten daarvan niet op andere lidstaten worden afgewenteld. Van belang daarbij is tevens dat de arbeidsmigranten die tijdelijk of langdurig in Europa verblijven sociale rechten krijgen en niet als derderangs burgers en goedkope arbeidskrachten uitgebuit worden en vanuit die positie met EU-burgers gaan concurreren. Integratie is daarbij het sleutelwoord. Ook willen we dat bij de eventuele werving van arbeidsmigranten nadrukkelijk rekening wordt gehouden met de belangen van de landen van herkomst, we willen geen 'brain drain', maar een migratie die ook de ontwikkeling in deze landen ten goede komt. Een goede Europese coördinatie op arbeidsmigratie en -integratie kan de druk verlichten op asielbeleid en illegale praktijk. Onder die coördinatie valt te denken aan de ontwikkeling van een arbeidsmigratiebeleid waarbij een tijdelijke arbeids- c.q. verblijfsvergunning of een andere vergunning (vergelijkbaar met het Amerikaanse systeem van Green Cards) verstrekt kan worden voor bepaalde arbeidsmigranten die in de EU nodig zijn.

3. Zorg en pensioenen: ook in Europa 'de boel bij elkaar houden'

De PvdA staat pal voor moderne Europese verzorgingsstaten die, ieder met hun eigen nationale kenmerken, borg staan voor sociale bescherming en gelijke kansen voor hun burgers. Dat is geen liefdadigheid, maar slim economisch beleid en het beste middel om onze samenlevingen bij elkaar te houden. Recht op goede voorzieningen bij ziekte en ouderdom en voor de combinatie van werk en zorg horen daarbij. Met de uitbreiding van de Europese Unie komen er lidstaten bij met een veel lager welvaartspeil en minder ontwikkelde systemen van sociale zekerheid en zorgvoorzieningen. We willen geen weg omlaag door een spiraal van concurrentie binnen de EU op lage lonen en sociale premies. Het is voor de PvdA duidelijk: de Europese Unie neemt niet de verantwoordelijkheid over van de nationale en lokale overheden op het gebied van zorg en voorzieningen. Maar waar de Europese Unie wel een eerste verantwoordelijkheid heeft (zoals ten aanzien van de interne markt en het mededingingsbeleid), moeten Europese regels en afspraken geen negatief effect hebben op sociaal beleid en sociale zekerheid.

Concreet:

a. De bestrijding van armoede in de Europese Unie is een taak van de afzonderlijke lidstaten, maar ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De samenwerking die nu is afgesproken tussen lidstaten moet uiteindelijk uitlopen op het gezamenlijk formuleren van een gegarandeerd (bijvoorbeeld aan het nationale BNP gerelateerd) minimuminkomen, bijstandsniveau en minimumpensioen.

b. Iedere burger in Europa moet kunnen rekenen op een fatsoenlijk basispensioen dat is aangepast aan nieuwe leef- en arbeidspatronen. Modernisering van de pensioenstelsels in de verschillende lidstaten is nodig om degelijk en solidair op de vergrijzing te zijn voorbereid. Voorkomen moet worden dat door Europese regels voor de interne markt aantasting plaatsvindt van onze Nederlandse collectieve aanvullende pensioenregelingen. De Europese Unie moet juist bevorderen dat ook elders (bijvoorbeeld in de nieuwe lidstaten) de aanvullende pensioenregelingen op een collectieve en solidaire manier worden vormgegeven. Behalve de betaalbaarheid, gelden hierbij ook sociale doelstellingen (kwaliteit, gelijke behandeling, toegankelijkheid). De opzet van pensioenstelsels in de EU moet tot vergemakkelijking van arbeidsmobiliteit tussen EU-landen leiden.

c. Betere regelingen voor de combinatie van werk en zorgtaken waaronder ook goede en betaalbare kinderopvang, zijn wezenlijk voor een grotere arbeidsdeelname van mannen en vrouwen en voor de sociale samenhang. Hier ligt de verantwoordelijkheid in de eerste plaats bij de afzonderlijke lidstaten. Maar de Europese Unie moet er voor zorgen dat zulke regelingen worden gestimuleerd en niet weggeconcurrereerd binnen de interne markt.

d. Het recht van Europese burgers op gezondheidszorg strekt zich over heel Europa uit. Met een Europees ziektekostenpasje moet iedereen bij verblijf in een ander Europees land gemakkelijk en goed geholpen kunnen worden. Samen met verzekeraars en zorgverstrekkers (publiek en privaat) moeten duidelijke Europese regels opgesteld worden om deze grensoverschrijdende zorg in goede banen te leiden. Dit moet leiden tot snellere en betere zorg.

e. De Europese mededingingsregels en regels voor vrij verkeer moeten veel meer rekening houden met het maatschappelijk belang van goede zorgvoorzieningen. Dat is met name voor Nederland van belang, omdat we in ons land een grotendeels private uitvoering van ziektekostenregelingen en andere sociale basisbescherming kennen. Die moet niet op grond van Europese regels minder solidair en rechtvaardig worden.

f. De gezondheidszorg is niet alleen een nationale aangelegenheid. Europa dient de betaalbaarheid en toegankelijkheid te garanderen. Ook is er steeds meer behoefte aan Europese coördinatie. Epidemieën trekken zich niks aan van landsgrenzen. Internationale coördinatie moet bij de bestrijding daarvan actief door Europa ter hand worden genomen.

g. De PvdA wil bereiken dat de Europese lidstaten de bestaande Nederlandse opvattingen ten aanzien van drugsbeleid, euthanasie, abortus en biotechnologische toepassingen bij mens en dier ten volle accepteren. In die context bepleit de PvdA een actieve dialoog over gemeenschappelijke grensoverschrijdende drugsproblemen

4. Landbouw, Visserij en Natuur: veilig en eerlijk

De PvdA wil een ander Europees landbouwbeleid. Een landbouwbeleid dat gericht is op kwaliteit en veiligheid van de producten, toegankelijkheid door redelijke prijzen, en respect voor het dier, het landschap en ons milieu. De consument moet er van op aan kunnen dat de overheid de voedselveiligheid garandeert. Door het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) van vandaag bestaat in de Europese Unie een redelijk veilige, goedkope voedselvoorziening die landbouwers bestaanszekerheid en de burgers voedselzekerheid biedt. Keerzijde hiervan is echter de grootschalige intensieve landbouw en veeteelt. Die zorgen voor grote problemen op het gebied van dierenwelzijn, vervuiling, groot energieverbruik, een eentonig landschap, een groeiende oneerlijkheid in de wereldhandel en een groeiend beslag op de financiële middelen van de Europese Unie. Een belangrijke stap in de goede richting is het recente besluit van de Europese Unie om boeren in plaats van productiesteun voortaan inkomenssteun te geven. Maar er moeten volgens de PvdA nog verdere stappen worden gezet op de weg naar een duurzaam landbouwbeleid in West- en Oost-Europa. De PvdA wil dat de Europese Unie noch tariefmuren noch exportsubsidies handhaaft die nadelig uitpakken voor boeren in ontwikkelingslanden.

Concreet:

- a. Alle productiesteun dient te worden afgebouwd, dus geen uitzonderingen meer zoals voor suiker, tabak en zuivel. De vrijkomende middelen moeten grotendeels worden bestemd voor de economische en sociale ontwikkeling van het platteland en niet meer alleen voor algemene inkomenssteun aan boeren. Een deel van die middelen kan tevens worden ingezet voor het verbeteren van de sociale samenhang in stedelijke probleemgebieden.
- b. Europees landbouwbeleid is van groot belang voor de mensen die in de landbouw werken. Bij de noodzakelijke veranderingen in dat beleid dienen daarom de belangen van deze mensen niet uit het oog verloren te worden. Daarom moet er tijdelijke inkomenssteun worden gegeven aan boeren die overstappen op minder intensieve landbouw, diervriendelijke en milieuvriendelijke (biologische) landbouw. Ook de overstap naar duurzame plattelands- en natuurontwikkeling wordt financieel ondersteund. De totale hoeveelheid middelen die omgaat in het GLB moet op den duur verminderen. Op termijn dient te worden geëvalueerd in hoeverre dit nieuwe GLB voldoet aan het uitgangspunt van voedselzekerheid.
- c. De besluitvorming over de besteding van delen van de landbouwfondsen voor de ontwikkeling van landbouwgebieden wordt in een breder kader van regionale sociaal economische ontwikkeling geplaatst. Een breed democratisch draagvlak voor regionale plannen en investeringen is essentieel. Er komt geen grote bureaucratie: 'Brussel' controleert achteraf op basis van Europees vastgestelde afspraken over de wijze van uitvoering die door de lidstaten zelf naar de specifieke lokale situatie wordt vertaald.
- d. De voedselproductie in Europa moet diervriendelijk en milieuvriendelijk zijn en tevens onderworpen zijn aan strenge eisen op het gebied van voedselveiligheid. De PvdA is er daarbij voor dat gerichte vaccinatie wordt toegepast om verspreiding en epidemieën van infectieziekten onder landbouwhuisdieren te voorkomen. Het nodeloos doden van miljoenen gezonde dieren is als middel om ziekten te bestrijden ethisch onverantwoord en inefficiënt.
- e. Om gesleep met dieren te voorkomen, moet het vervoer van dieren aan strenge regels worden onderworpen. Er komt voor de Europese Unie een ethisch toetsingskader voor dierenwelzijn. De Europese Unie ziet er bovendien op toe dat in het verband van de Wereld Handels Organisatie (WTO) hierover afspraken worden gemaakt, die ook worden

gecontroleerd. De Europese Voedselautoriteit krijgt zo snel mogelijk een plek en voldoende budget om daarop toe te zien.

f. Het gebruik van transgene (= genetisch gemodificeerde) landbouwproducten wordt slechts toegestaan voor verbetering van de voedselvoorziening en de vermindering van de milieubelasting, en pas nadat de risico's uitvoerig zijn getest. Consumenten krijgen voldoende informatie over de producten en er is voldoende toezicht en controle.

g. In de visserij moet veel sneller dan momenteel in Europees verband is afgesproken worden overgeschakeld op vangstmethoden die bijvangst beperken en vernieling van de zeebodem verminderen. Een verdere sanering van de Europese vissersvloot lijkt daardoor onontkoombaar, maar de PvdA vindt wel dat dit op een fatsoenlijke manier moet gebeuren. Viskweek moet op een duurzame, milieuvriendelijke en diervriendelijke manier worden gedaan. Ook visserijverdragen met landen buiten de EU moeten aan deze criteria voldoen.

h. De natuurontwikkeling is van groot belang, maar is vooral een zaak van de lidstaten. De Europese Unie zet zich in voor specifieke natuurgebieden van groot Europees belang of op de grens van verschillende lidstaten (inclusief grensoverschrijdende fauna zoals vogels). De Europese ecologische hoofdstructuur wordt versterkt. De landen en regio's voeren dit beleid uit; de Europese Unie stimuleert en controleert.

5. Milieu, transport en energie: veilig en schoon

De PvdA is voor behoud van een schoon milieu. Tegelijk vinden wij goede transportmogelijkheden en de beschikbaarheid van voldoende energie van groot belang. Het milieu is bij uitstek een Europees en zelfs mondiaal thema. Maar ook dan zijn keuzes niet te vermijden. Om het milieu te sparen kiest de PvdA voor een duurzame economische ontwikkeling in Europa in plaats van voor onbeperkte economische groei. De Europese Unie zal in de komende jaren verdere stappen moeten nemen voor versterking, naleving en uitbreiding van internationale verdragen (zoals die in Kyoto over de uitstoot van broeikasgassen), en er daarnaast voor ijveren dat de Verenigde Staten en Rusland daar ook in participeren. Zij zal ook middelen moeten inzetten voor de duurzame ontwikkeling van arme landen. Duurzame ontwikkeling komt alleen tot stand als ontwikkelingslanden tegelijk met de welvarende landen de mogelijkheid hebben om hun milieubeleid vorm te geven.

Concreet:

a. De Europese Unie maakt meer werk van het principe 'de vervuiler betaalt'. Dit is één van de meest effectieve instrumenten om het milieu te beschermen. Om oneerlijke concurrentie tussen landen te voorkomen komen er gezamenlijke afspraken over vergroening van ons belastingstelsel (BTW op vliegtickets en accijns op kerosine; grootverbruikerstoelag op energieverbruik - de zogeheten 'ecotaks' - , stimuleren 'groene' stroom en verlaging van BTW op producten en diensten die milieuvriendelijk zijn). De Europese minimumtarieven voor accijnzen op brandstoffen worden verhoogd. Daardoor zullen lidstaten die benzine en diesel nu relatief weinig belasten (zoals Luxemburg), hun tarieven moeten aanpassen.

b. De Europese Unie zet zich met kracht in voor de nakoming van bestaande afspraken voor duurzame ontwikkeling (tegen uitputting van grondstoffen, uitstoot van broeikasgassen en onbeheerste afvalstromen) en voor de totstandkoming van nieuwe afspraken over de overschakeling op het gebruik van hernieuwbare bronnen om in onze energievraag te voorzien.

c. Het energiegebruik van de EU-lidstaten wordt doorlopend getoetst, met als doel een efficiënter gebruik van energie, relatief meer gebruik van groene energie en op lange termijn de beëindiging van het gebruik van kernenergie. Na de uitbreiding van de Europese Unie worden alle kerncentrales in Midden- en Oost-Europa in elk geval zo snel mogelijk op het West-Europese niveau van veiligheid gebracht, totdat het gebruik van kernenergie wordt beëindigd. Daarnaast moeten bij de eventuele privatisering van openbare nutsbedrijven in de energiesector strikte normen worden gehanteerd ten aanzien van het milieu en de leverzekerheid en toegankelijkheid van schone energie voor burgers.

d. De Europese Unie investeert in een intensief programma om de milieuproblemen in Midden en Oost-Europa, de Balkan en Rusland aan te pakken. Milieuproblemen zijn alleen duurzaam aan te pakken als stevig wordt geïnvesteerd in kennisontwikkeling en technologisch onderzoek, en in het doorvoeren van innovaties. Daarom is naast financiële middelen voor de ontmanteling van de vervuilende industrie ook overdracht van kennis en technologie noodzakelijk.

e. De Europese Unie neemt het voortouw in de mondiale bescherming van kwetsbare natuurgebieden en de biodiversiteit, in het bijzonder de kustgebieden, de poolgebieden en de regenwouden. Er dienen harde afspraken te worden gemaakt over visserij langs kusten en op de oceanen, de grootschalige bosbouw en grootschalige landbouw in de tropische gebieden.

f. Eén van de belangrijkste mondiale uitdagingen op milieugebied is de beschikbaarheid van zoetwater. Enerzijds is Europa de laatste jaren getroffen door grote overstromingen, in andere maanden was er sprake van zware droogte. Klimaatmodellen voorspellen een verheviging van dit soort extreme situaties. Vanwege het feit dat de rivieren door heel Europa stromen is het van belang dat de Europese Unie maatregelen neemt op het gebied van waterbeheer en de beschikbaarheid van gezond drinkwater.

g. Er komt een strikte naleving van regels voor de scheepvaart in de Europese wateren. Milieurampen als die in Noord-Spanje in 2002 zullen met keiharde maatregelen tegen overtreders van technische en veiligheidsvoorschriften - zoveel als mogelijk is- worden voorkomen.

h. De PvdA zet zich in voor een versnelde realisering van de Trans-Europese Transport Netwerken (TEN-T) en voor hun uitbreiding naar de nieuwe lidstaten. Goede vervoersmogelijkheden zijn van essentieel belang voor de burgers en het bedrijfsleven. De nadruk bij de infrastructuurinvestering in de TEN-T ligt sterk op vervoer per spoor en water en de PvdA steunt dat krachtig. De voltooiing van de interne markt - met strenge veiligheidsnormen - in deze vervoerstakken is ook van het grootste belang om de concurrentiepositie ten opzichte van het wegvervoer te verbeteren, en om oneerlijke concurrentie tussen landen in de wegvervoerssector tegen te gaan. Een Europees raamwerk voor het in rekening brengen van de werkelijke kosten van vervoer, inclusief de milieu- en ongevallenkosten moet ook worden ontwikkeld zodat alle vervoerstakken op gelijke voet kunnen concurreren.

i. De PvdA stimuleert en werkt samen met democratisch gerichte NGO's en/of mondialiseringsbewegingen. Bewegingen gericht op een betere, eerlijker internationale economische orde versterken de positie die de PvdA in internationale fora inneemt. De PvdA van haar kant erkent het belang van deze bewegingen.

6. Cultuur en sport

Europa kent een zeer rijke artistieke en culturele geschiedenis. In de beeldende kunst, in de literatuur en in de volkscultuur is de verscheidenheid indrukwekkend. Die moet gekoesterd en elke dag opnieuw verrijkt worden. De afzonderlijke landen zijn zelf verantwoordelijk voor hun cultuurbeleid. Maar Europa kan een aanvullende rol spelen op twee fronten: stimuleren van communicatie via kunstuitingen en beschermen tegen vervlakking en verdwijning. Waar belangen en ideeën samenvallen, dient samenwerking van lidstaten en uitwisseling te worden versterkt. Met name gericht op de nieuwe generaties Europeanen. Europa moet de diversiteit en kwaliteit beschermen tegen effecten van globalisering en commercie en moet stimuleren dat alle burgers in het toekomstig Europa zich daarbij betrokken voelen. Dat geldt ook voor het recht van burgers om toegang te hebben tot pluriforme informatie. In de regels voor de Europese markt moet daarmee rekening worden gehouden, maar ook in de afspraken die internationaal gemaakt worden voor het openstellen van de Europese markt. De Europese Unie moet de nationale en regionale verscheidenheid van de Europese culturen beschermen en tegelijkertijd het gemeenschappelijk erfgoed bevorderen. Wat ons als Europeanen bindt is juist die dubbele wens.

Concreet:

- a. De Europese Unie bevordert het op actieve wijze onder de aandacht brengen van de geschiedenis en de cultuur van de Europese volkeren. Aan de jaarlijkse aanwijzing van een 'culturele hoofdstad van Europa' wordt extra publicitaire aandacht gegeven. Specifieke ondersteuning en aandacht verdienen daarbij producties die naar inhoud en vorm gericht zijn op diversiteit en een jong publiek in de verstedelijkte gebieden.
- b. Culturele uitwisseling op niet-commerciële basis en het stimuleren van artistieke en literaire producties die de verscheidenheid van Europa waarborgen, worden bevorderd. Bestaande Europese programma's voor culturele uitwisseling worden versterkt en meer dan tot nu toe gericht op het ondersteunen van netwerken en uitwisselingen tussen jongeren.
- c. De Europese Unie ondersteunt financieel Europese film- theater- en televisie producties die zonder publieke steun anders niet tot stand zouden kunnen komen.
- d. In de regels voor de totstandkoming van één Europees prijs- en marktbeleid kunnen uitzonderingen worden gemaakt ter bescherming van de culturele verscheidenheid, zoals ten aanzien van boeken.
- e. In het kader van de onderhandelingen over liberalisering van de wereldmarkt dient bescherming van eigen culturele producties mogelijk te zijn. Ook wil de PvdA onderzoeken of een apart instrumentarium, zoals dat nu wordt voorgesteld door verschillende landen aan de Unesco, wenselijk is om de diversiteit van culturele uitingen te bevorderen.
- f. De Europese Unie zet zich in voor een pluriforme informatie- en nieuwsvoorziening aan de burgers.
- g. De maatschappelijke functie van sport moet op Europees niveau erkend worden. Voorop staat het belang van de actieve en passieve beleving van sport door miljoenen Europeanen. Met de Europese organisaties in de sport moeten afspraken gemaakt worden waarmee, uitgaande van de maatschappelijke functie van topsport en breedtesport, de negatieve invloed

van Europese mededingings- en interne marktregels aan banden kan worden gelegd. Om concurrentie- en competitievervalsing tegen te gaan worden de mededingingsregels, met erkenning van het bijzondere maatschappelijke karakter van sport, toegepast op professionele voetbalorganisaties. Deze regels gelden niet voor de (breedte- en top)sport die buiten ondernemingsverband wordt beoefend. De EU bevordert, tezamen met Europese organisaties, de uitwisseling in de breedtesport.

7. Een Europese Unie van de burger: meer democratie en minder bureaucratie in Europa

Wij willen in Europa een bestuur dat democratisch en integer is en dicht bij de burgers staat. Een Europees bestuur dat problemen aanpakt die we niet meer alleen in eigen land kunnen oplossen. Om dat goed te kunnen doen, moet de Europese overheid de Europese burgers beter vertegenwoordigen. Wij moeten af van Europa als een onbekende en onzichtbare regelmachine, die mensen het gevoel geeft dat zij er geen enkele invloed op kunnen uitoefenen. Inmiddels zijn belangrijke stappen in de goede richting gezet in het kader van de Europese Conventie. De PvdA vindt het werken met zo'n Conventie waarin volksvertegenwoordigers een belangrijke rol spelen, een grote vooruitgang. Het concept voor een Europese grondwet is hiervan het resultaat. Wij blijven ons inzetten voor verdere verbetering van het democratisch besluitvormingsproces in Europa. De instellingen van de Europese Unie - waarvan de Europese Raad, de Raad van Ministers, het Europees Parlement en de Commissie de belangrijkste zijn - moeten volgens de PvdA toegroeien naar een situatie waarin de Europese Commissie als een echte Europese regering optreedt en onder nauwe controle staat van het Europees Parlement als de volwaardige volksvertegenwoordiging in de Europese Unie. In dat model is de Raad van Ministers een soort Senaat. Zo ver is het nog niet, maar met dit als uiteindelijk doel voor ogen wil de PvdA de komende vijf jaar de volgende stappen zetten.

Concreet:

- a. De voorzitter van de commissie wordt in de toekomst rechtstreeks door de Europese burgers gekozen. Als een stap in die richting wordt hij/zij al in 2004 door het nieuwe Europees Parlement gekozen. De Europese politieke partijen maken vóór de verkiezingen van het Europees Parlement hun Europese kandidaat voor dat Commissievoorzitterschap bekend.
- b. Er mag geen wet meer tot stand komen zonder parlementaire goedkeuring. Om dat goed te regelen, moet bij ieder voorstel vanaf het begin glashelder zijn welk parlement verantwoordelijk is, het nationale of het Europese. Is dat niet helder, dan wordt niet tot besluitvorming overgegaan.
- c. Het Europees Parlement moet over alle onderwerpen waar de Raad met meerderheid van stemmen over besluit, medewetgever worden. Het Europees Parlement beslist voortaan zelf over zijn vergaderplek. De PvdA vindt dat Straatsburg als hoofdzetel moet worden afgeschaft, en dat Brussel - waar nu al de meeste werkzaamheden plaatsvinden - de hoofdzetel van het Europees Parlement moet worden. Dat leidt tot kostenbesparing en effectievere controle op de Europese Commissie en de Raad van Ministers, die ook hun zetel in Brussel hebben.
- d. De rol van de nationale parlementen bij de Europese besluitvorming moet worden vergroot. De parlementen van alle lidstaten bespreken ieder jaar in dezelfde week het jaarlijkse werkprogramma van de Europese Commissie en spreken dan een oordeel uit over de vraag of

de onderwerpen die de Commissie wil aanpakken ook een zaak zijn van de Europese overheid, of eerder in het eigen land thuishoren.

e. De Europese Commissie moet steeds meer de uitvoerende macht gaan vormen van de Europese overheid. Daarom moet de in eerste instantie door het Europees Parlement gekozen Commissievoorzitter zelf in belangrijke mate zijn ploeg kunnen samenstellen. Lidstaten moeten dan drie kandidaten voordragen - onder wie ten minste één vrouw. De nieuwe voorzitter van de Europese Commissie kiest uit deze lijst van drie. Het Europees Parlement heeft het laatste woord en moet zijn oordeel over de hele Commissie kunnen uitspreken. In Nederland zal de lijst van drie kandidaten worden vastgesteld door de Tweede Kamer, zodat de voordracht uit de achterkamertjes van het kabinet wordt gehaald.

f. Als de Europese raad in de toekomst over een vaste voorzitter beschikt, dan zal deze een technische voorzitter van de vergaderingen moeten zijn en niet de politieke leider. De PvdA zal er voortdurend tegen waken dat deze voorzitter de rol en bevoegdheden van Commissie en Parlement uitholt.

g. De PvdA in het Europees Parlement zal zich hard maken om de Europese bureaucratie te bestrijden. Daarnaast wordt de Europese Commissie gestimuleerd om de begroting anders in te richten en de ministers van financiën van de lidstaten aan te spreken op de noodzaak resultaatgericht te begroten en gedecentraliseerd te werken.

h. Er komt een "burgertoets" bij ieder voorstel voor Europese wetgeving. Dat wil zeggen dat de sociale, ecologische en economische effecten van die voorstellen op het dagelijks leven van de burger worden beschreven in de toelichting op de wet. Onderzocht moet worden of voor nieuwe verdragswijzigingen de voorbereiding kan plaatsvinden door een Conventie.

i. De details en uitvoeringsaspecten van Europese regelgeving en beleidsuitvoering moeten meer gedelegeerd worden naar decentrale niveaus van bestuurslagen, sociale partners en maatschappelijke organisaties en toezichthouders. Dat vereist wel verbetering van kwaliteit van toepassing, uitvoering en toezicht, en meer Europese coördinatie en samenwerking tussen de betrokken autoriteiten, om vertrouwen te kunnen hebben dat de bedoeling van de Europese regels ook in de praktijk neerslaat.

j. Grensregio's worden proeftuinen van Europa, waar op gemeenschappelijke beleidsterreinen zoals veiligheid, gezondheidszorg, onderwijs en arbeidsmarktbeleid, regionale afspraken gemaakt kunnen worden. De betrokken overheden verplichten zich experimenten te bevorderen en nationale regelgeving terzake daaraan ondergeschikt te maken.

k. De integriteit van het Europees bestuur dient buiten kijf te staan. Een onafhankelijke Commissie voor de Integriteit van het Europees Bestuur, zoals voorgesteld door de Europese commissie, verdient daarom alle steun. Daarnaast dienen ook Europese politieke partijen (zoals de PES) onderworpen te worden aan een strikt regime met betrekking tot giften en sponsoring. De invloed van Europese lobbyisten moet beter in kaart worden gebracht onder meer door middel van registratie van alle lobbyisten in een openbaar register.

8. Justitie, migratie en asiel: ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid

Voor de Partij van de Arbeid zijn vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid essentiële waarden voor alle burgers in Nederland en Europa. Het is goed dat deze waarden, mede door de

uitbreiding van de Europese Unie, nu in een steeds groter deel van Europa stevig verankerd raken. Maar door het openstellen van de Europese binnengrenzen is het niet alleen voor burgers makkelijker om in een andere lidstaat te wonen en te werken, het betekent ook dat de georganiseerde misdaad eenvoudiger de grenzen kan oversteken. Om van Europa een ruimte van Vrijheid, Veiligheid en Rechtvaardigheid, van vrij verkeer van burgers te maken, moeten we de criminaliteit en de mensensmokkel effectief aanpakken. Dat kan alleen met een krachtig en rechtvaardig Europees beleid. Effectiviteit, democratisch toezicht en bescherming van de individuele rechten van burgers horen daar voor de PvdA bij. Een dergelijk Europees beleid is ook nodig voor een humane en rechtvaardige aanpak van de asielstromen. Feitelijk geldt dat ook voor de legale en illegale arbeidsmigranten.

Concreet:

a. De strijd tegen de internationale criminaliteit en het internationaal terrorisme noodzaakt niet alleen tot een actieve buitenlandse politiek van de Europese Unie op dit terrein, maar tevens tot harmonisatie van strafwetgeving in de lidstaten. Harde voorwaarden hierbij zijn: de medewetgeving en democratische controle door het Europees Parlement moet goed geregeld zijn, instanties als Europol en de nog op te richten Europese grensbewaking moeten goed worden gecontroleerd. De harmonisatie moet beperkt zijn tot het strikt noodzakelijke, dat wil zeggen tot grensoverschrijdende en/of zeer ernstige misdrijven. Het grootste deel van de wetshandhaving is van lokale en nationale aard. Bestrijding en berechting van criminaliteit zijn een uitdrukking van de nationale cultuur en nationale waarden en dat moet ook zo blijven.

b. De PvdA is voor actieve bestrijding van (internationale) criminaliteit. De burgerrechten en een adequate bescherming van de privacy van de burger moeten daarbij gewaarborgd zijn. Voorzover inbreuk op privacyrechten noodzakelijk is ten behoeve van het bestrijden en voorkomen van terrorisme zal dit alleen toegestaan zijn indien die inbreuk is omgeven met strikte wettelijke waarborgen en de noodzaak ervan steeds door de rechter kan worden getoetst. Samenwerking met landen buiten de EU op strafrechtelijk terrein moet niet ten koste gaan van reeds lang erkende mensenrechten binnen de Europese Unie. Daar waar het gaat om de rechten van verdachten en veroordeelden in een strafproces wil de PvdA een gelijkwaardig niveau van bescherming in alle lidstaten. Te denken valt o.a. aan het recht op een tolk en vertaling van de stukken. Mede met het oog op de uitbreiding van de Europese Unie is het noodzakelijk dat alle Europese burgers dezelfde rechtsbescherming kunnen inroepen, zeker wanneer het Europees arrestatiebevel in werking treedt.

c. Ook in de Europese Unie dient een stevig mensenrechtenbeleid te worden gevoerd. Toezicht op naleving van verplichtingen op het vlak van de mensenrechten door lidstaten en landen buiten de Unie wordt een belangrijke taak van het Europees Parlement. Met name moet aandacht worden besteed aan onnodig politiegeweld, de situatie in Europese gevangnissen en het probleem van mensenhandel, alsmede discriminatie en vreemdelingenhaat. Ook de rechten van slachtoffers mogen daarbij niet worden vergeten.

d. Obstakels voor het vrije verkeer van burgers in de Europese Unie moeten worden opgeruimd. Iedereen moet naar een andere lidstaat kunnen verhuizen zonder zijn of haar rechten uit het land van herkomst te verliezen. Het systeem van wederzijdse erkenning van burgerrechtelijke beslissingen is hierbij van belang. Dit systeem dient eveneens toegepast te worden op het huwelijk van burgers van gelijk geslacht en op het ongehuwd partnerschap.

e. Het Europese asielbeleid moet opvang in de regio bevorderen en de bepalingen van het Vluchtelingenverdrag respecteren. De meeste vluchtelingen worden al in de buurt van hun landen van herkomst opgevangen. Wanneer dat onder humane omstandigheden gebeurt is dat een goede zaak. De PvdA zal zich daarom in het Europees Parlement inzetten om extra middelen vrij te maken voor verbetering en vergroting van de regionale opvang. Verbetering van de opvang in de regio is ook nodig om de asielzoekers en ontheemden uitzicht te bieden op een economisch zelfstandig bestaan buiten de vluchtelingenkampen. Voorwaarde bij regionale opvang is wel dat het in samenwerking met de Vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties gebeurt, dat de veiligheid en gezondheid van asielzoekers gegarandeerd worden en dat opvang buiten de regio mogelijk blijft.

f. Europa blijft bijdragen aan de opvang van vluchtelingen die daadwerkelijke bescherming nodig hebben en niet in de regio van herkomst kunnen worden opgevangen. Internationale solidariteit en onze hoge welvaart rechtvaardigen dat. Daarom bepleit de PvdA een spoedige implementatie van de beleidsvoornemens van de Europese Raad van Tampere (oktober 1999). De PvdA verzet zich tegen asociaal, op nationaal eigenbelang gericht beleid, waarbij de ene lidstaat door aanscherping van nationaal beleid een verhoogde instroom bij een andere lidstaat veroorzaakt - de beleidsmatige race to the bottom die hierdoor ontstaat kan een levensbedreigende situatie creëren voor degenen die terecht een beroep doen op onze hulp; de PvdA bepleit daarom een solidaire en eenduidige Europese aanpak waarbinnen eerlijke verdeling der lasten centraal staat.

g. De PvdA wil keiharde bestrijding van mensensmokkel. Dat betekent dat de Unie als geheel een bijdrage levert aan de bewaking van de Europese buitengrenzen. Strijd tegen illegaliteit en mensensmokkel is ook strijd tegen ondernemers die van goedkope illegalen profiteren. Dat moet in de wetgeving van de Unie worden opgenomen en krachtdadig worden uitgevoerd. Aan illegalen die aan een aantal voorwaarden voldoen, zoals langdurig verblijf en arbeidsleven in één van de lidstaten van de Unie zonder criminele antecedenten, moet een legale status worden verstrekt. Illegalen die veroordeeld zijn wegens een ernstig misdrijf, moeten uit de Unie verwijderd worden, behoudens internationale mensenrechtenverplichtingen. Ook zullen er speciale regels worden opgesteld om de slachtoffers van mensensmokkel te beschermen.

9. De financiële middelen

Nederland betaalt aan de Europese Unie zo'n 4% van de belastingen en heffingen die in Nederland worden opgebracht. In verhouding tot andere lidstaten is onze netto bijdrage groter omdat wij relatief meer betalen en minder ontvangen. De PvdA vindt dat de lasten eerlijker verdeeld moeten worden tussen de lidstaten: de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten. Dit principe betekent dat de bijdrage van lidstaten moet worden herzien. We vinden dat de middelen beter dan nu moeten worden gebruikt voor twee kerndoelen: a) het bevorderen van economische groei en werkgelegenheid, en b) ondersteuning van de echt behoeftigen in de Europese Unie. Sterk en sociaal, ook in Europa. Misbruik moet krachtig worden bestreden en dat vergt doorzichtigheid in de begroting van de Europese Unie. Het Europees Parlement moet daarom een grotere rol spelen bij beslissingen over uitgaven en middelen, zodat het ook beter verantwoording kan afleggen aan de burgers.

Concreet:

a. Het aandeel van het Landbouwbeleid en de huidige Structuurfondsen in de Europese begroting (nu zo'n 75%) moet omlaag ten gunste van concrete programma's die directer

bijdragen aan het versterken van de (kennis)economie en de werkgelegenheid in de gehele Unie, en programma's voor versterking van de sociale samenhang in de grote steden en de revitalisering van het platteland. Het Europees Parlement moet deze verschuiving van middelen gebruiken om de doelstellingen van de 'Lissabonstrategie' gericht op meer groei en werkgelegenheid te verwezenlijken.

b. De uitgaven van het landbouwbeleid in de komende jaren moeten gekoppeld worden aan het regionale- en milieubeleid. Productiesteun en exportsubsidies worden geleidelijk stopgezet en omgezet in maatregelen voor natuurbehoud, dierenwelzijn en regionaal beleid. De Structuurfondsen moeten niet gebruikt worden om landen en regio's te steunen die relatief welvarend zijn. Dit leidt tot het onnodig rondpompen van geld. De PvdA pleit voor stroomlijning van de Structuurfondsen en voor meer nationale financiering voor economisch zwakkere regio's in welvarende lidstaten. Overblijvende EU-financiering aan rijkere lidstaten moet passen binnen de Lissabon-strategie gericht op meer groei en werkgelegenheid.

c. In de totale begroting van de Europese Unie voor de komende jaren moet een doorzichtige koppeling ontstaan tussen middelen en beleidsdoelstellingen, met de nadruk op versterking van sociale economie en duurzame groei.

d. De bestrijding van fraude met Europese middelen krijgt de hoogste prioriteit. Het antifraudebureau OLAF van de Europese Commissie krijgt een volledig onafhankelijke status en wordt aangestuurd door een Europees openbaar ministerie. Dit Europees openbaar ministerie bereidt strafzaken inzake fraude met Europese middelen voor die vervolgens door nationale instanties worden afgehandeld conform de wetgeving van de betrokken lidstaat.

e. Er moet een beter beheer van de middelen en een beter toezicht op de uitgaven van de Europese Unie komen. De Europese Commissie geeft zo'n 20% van de EU-begroting uit, terwijl de rest via de lidstaten verloopt. Het toezicht daarop moet worden verbeterd. Het Europees Parlement zal zich sterk moeten maken om dit te realiseren en de nationale ministers van Financiën hierover rekenschap te laten afleggen in het Europees Parlement. Meer en beter beheer betekent dat nieuw beleid dat door de Europese Commissie gecoördineerd of uitgevoerd moet worden, ook ten aanzien van meer veiligheid voor de burger en bestrijding van criminaliteit, van voldoende middelen moet worden voorzien.

f. Ieder land moet naar draagkracht bijdragen aan de Europese begroting. Ons land draagt echter naar verhouding meer bij en ontvangt minder directe financiering uit de EU begroting dan enig ander (rijk) land in de EU. Uiteraard zijn de baten van de EU veel groter voor de Nederlandse economie dan deze directe financiering, met name vanwege het belang van de uitvoer naar de EU en Nederlands rol als Europa's grootste transport en distributiecentrum. Maar de verhouding is scheef en de PvdA zal zich sterk maken voor een eerlijker evenwicht. Ook een groter aandeel van de directe inkomsten voor de EU (o.a. uit de BTW) kan bijdragen aan een eerlijker verdeling van de lasten.

h. Het Europees Parlement dient zowel voor de uitgaven als voor de inkomsten van de Europese Unie meer verantwoordelijkheid te dragen. Dat is nodig vanwege fundamentele democratische principes en voor meer discipline bij het vaststellen van de uitgaven. De PvdA maakt zich dan ook sterk om deze grotere verantwoordelijkheid geleidelijk over te dragen naar het Europees Parlement, binnen algemene grenzen die door nationale regeringen worden vastgesteld.